

âmme hukukunun da ihmal edilmediği anlaşılmaktadır.¹¹

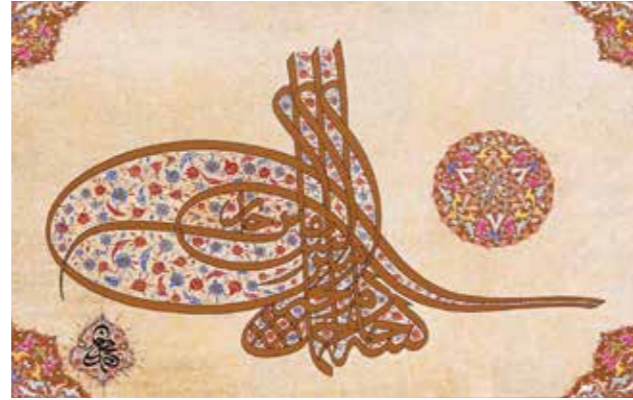
Din ve imana küfürden hapis cezası alan kişi hakkındaki kararın uygulanması gerekirken, bu hükmü yerine getirmeyerek yetkisi dışına çıkan müstantık hakkında tahkikat yapılarak neticesinin bildirilmesinin talebi, hükmün isâbeti yanında onu uygulayacak olanların da hukuka uygunluğunun lüzûmunu gerekli kılmaktadır.¹²

Dine, imana ve mukaddesâta sövmek sebebiyle cezalandırılma hususunda birkaç örnek daha vermek mümkündür:

Kebanlı Aluş'un, Keban Naibi Davud Efendi'nin dinine imanına küfrettiği iddiasıyla çektiği telgraf hakkında gerekenin yapılması.¹³ İştib'de dine ve imana küfürden dolayı muhakeme edilerek cezaya çarptırılan Sanda ve arkadaşına dair mahkeme yazısı.¹⁴ Aziziye Kaymakamı Tefvik Bey'in bir zabıta neferinin din ve imanına sövdüğüne dair Aziziye Naibi Cafer imzalı gönderilen telgrafnâme.¹⁵

Beyoğlu'nda tutuklu olup, iman akidelerine küfrü sâbit görülen Asım Bey'in, taşraya sürülmek üzere zabtiyeye sevkedilmesi ise idarî görevlilere de bu hususta müsamaha gösterilmediğini ortaya koymaktadır.¹⁶

Bazı kin ve garaz sahiplerinin, halkın ve devletin sahip olduğu bu hassasiyeti, hasımlarına karşı bir tehdit unsuru olarak kullanması ise bu işin fevkalâde nazik bir konu olduğunu daima göz önünde bulundurmaya gerekli kılar. Buna örnek olarak şu hâdiseyi vermek mümkündür: Niğde'de bulunan Rum metropolidi tarafından Niğde Kaymakamı Mehmed Said Paşa hakkında ırz, namus, din ve imana dil uzatma, darp ve tehdit gibi hareketlerinin yanısıra tebe'a-i ecnebiyeden birisinin tebe'a-i şâhânedan bir Rum kızıyla evlenmesine kanuna aykırı olmasına rağmen müsaade ettiği şikâyetine karşı; Niğde Meclisince bu suçlamaların asılsız olduğu yönünde düzenlediği mazbata, Konya Eyalet Meclisince Sadaret'e takdim edilmiştir.¹⁷ Kezâ Mersin belediye reisinin imanî mevzulara sövdüğü konusunda Mersin Nüfus Memuru tarafından yapılan ihbarın aslı olmadığı da buna örnek gösterilebilir.¹⁸

İhtidâ Edenlere Gösterilen İhtimam

İslâm Dini, fakirlere, yolda kalmışlara ve muhtaç akrabaya yardımı emrettiği gibi, kişileri İslâm'a ısındırmak için onlara sadaka vermeyi de emretmektedir:

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا
وَالْمَوْلَى قَلْبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَابْنِ السَّبِيلِ قَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

"Sadakalar (zekâtlar), Allah'tan bir farz olarak ancak fakirler, düşkünlere, zekât toplayan memurlar, kalpleri İslâm'a ısındırılacak olanlarla (hürriyetlerine kavuşturulacak) köleler, borçlular, Allah yolunda cihad edenler ve yolda kalmış yolcular içindir. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir."¹⁹

Osmanlı Devleti, tarihte hüküm sürdüğü bütün asırlar boyunca, daima bu konudaki hükme tâbi' olmuş ve Müslümanlığın yer yüzünde hüküm-fermâ olması için gerekli olan gayret ve faaliyetleri tam olarak göstermiştir.

Sultan Abdülmecid'e, Paris'te doğmuş ve Fransa kralı Onaltıncı Lui'nin hekimbaşılığında bulunmuş olan İngiliz tabib Geremy'in sunduğu arzuhâl tercümesi, bizzat padişahların bu konuda dikkatli olduklarını göstermektedir. Arzuhâl sahibi tabibin, okuduğu kitapların ilhamıyla ihtida edeceğini kaydettiği arzuhâlinin üzerine padişahın kendi el yazısıyla kaleme aldığı hatt-ı hümayûnunda; söz konusu tabibin istid'âsının sahte olmayıp gerçek olduğu, kendisine telkin-i iman ile bir kat elbise ve bin kuruş atıyeye verilip üç yüz kuruş aylık tahsis olunması ve istediği kitapların celbedilmesi işaret olunmuştur.²⁰

Bitlis Valisi Şerif Mehmed Rauf'un, 23 Muharrem 1308 (8 Eylül 1890) tarihinde Sadâret makamına gönderdiği tahrirâtında Müslüman olmak isteyen bir Yezidi ailesi ve bölge halkı için yapılacaklar şöyle zikredilmektedir:

Siirt sancağına mülhak Garzan [Zük] kazası dahilinde olup ihtida ederek İslam ile müşerref olmuş bulunan Parti adlı Yezidi, köy halkından otuz nüfusa mâlik olduğundan, kendilerine yüzer kuruş verilerek "hissiyât-ı İslâmiyyelerinin takrîr ve

te'yidi için" bahsi geçen köyde inşası gereken bir cami ile mektebin yapılması hakkında Bitlis Valiliği'nden yapılan yazışmaya cevap olarak verilen 3 Kasım 1303 tarihli ve 5 numaralı Başbakanlık emriyle mektep ve caminin yapımı için keşifler icra edilmiştir.²¹

Fakat idarî yapı ve şer'î mahkemeler, Müslümanlığı tercih edenlerin kendi iradeleriyle iman ettiklerinin isbât edilmesi hususunda çok hassas davranarak, en küçük bir zorlamayı hâlinde bu kişilerin İslâm'a girişlerini kabulden geri durmuşlardır. Zira Kur'ân-ı Kerim'deki bir âyet-i kerimesiyle Cenâb-ı Allah, insanların İslâm'a girişlerinde güç kullanmayı yasaklamıştır:

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ
فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ
فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ
"Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk sapıklıktan iyice ayrılmıştır. O hâlde, kim tâğütü tanımayıp Allah'a inanırsa, kopmak bilmeyen sapaşlam bir kulpa yapışmıştır. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir."²²

Dinde zorlamanın olmayışı, sadece hak ile bâtilin apaçık oluşuna ve kişilerin iradeleriyle doğru yolu bulacaklarına bağlı değildir. Hak Teâlâ'nın ayân beyan bir şekilde Hazret-i Peygamber'e bile insanları inanmaya zorlaması, yasak kılınmıştır:

وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مِنَ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعًا
أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ

"Rabbin dileseydi, yeryüzünde bulunanların hepsi inanırdı. Öyle iken insanları inanmaya sen mi zorlayacaksın?"²³

Osmanlı dönemi evrakı tedkik edildiğinde, bu hükme tizlikle riayet edildiği görülmektedir.

Bâb-ı Âli Evrak Odası'nın 6 Şabân 1315 (30 Aralık 1897) tarihli yazışmasından öğrendiğimize göre: İhtida arzusunda bulunan Almanya Devleti tebe'asından ve Protestan mezhebinden Hans adlı kişi ile bu hususta talebi olan diğer kişilerin, ait oldukları konsoloslukların tercümanları çağrılarak maksatları iyice anlaşıldıktan sonra gereken muâmelenin ifası emredilmiştir.²⁴ Yine bu şekilde, Rusya'dan gelen üç Gürcü çocuğunun Müslüman olma isteği üzerine, bunlara, Rus konsolosunun göndereceği vekil önünde iman telkin edilmesi istenilmiştir.²⁵ Ancak mültecilerden

kendi rızasıyla Müslüman olmak isteyenlere bekletilmeksizin iman telkin edilmesi hakkında Vidin valisine âcilen özel şukka gönderilmiştir.²⁶ Yine Rusya tebe'asından ve Gürcü milletinden Lomnaz oğlu Doment ile Demir oğlu Yorgi ve Ayaş oğlu Said'in ihtida taleplerinin araştırılarak incelendikten sonra gereğinin yapılması emredilmiştir.²⁷

Bir başka örnek de Beyrut Valiliği'nden Sadâret makamına gönderilen telgrafta zikredilmektedir. Buna göre Cebel-i Lübnan'ın Marunî tâifesinden olup bir müddettir Trablusşam'da Müslüman bir ailede hizmetçilik yapan iki kızdan büyük olanın İslâm'a girmek isteği üzerine Marunî Patrikliği'nin, kızın yaşının küçük olduğuna dair itirazı vukû' bulur. Yapılan yazışmalar ve icra olunan muameleler neticesinde, her iki kızın da yaşlarının on beşten küçük olduğu anlaşılınca, bunların geri verilmesinin oradaki Müslüman halkın hoşnutsuzluğuna sebep olacağı, İslâm'a girmelerinin ise zorlanamayacağı düşünülerek, evrakıyla birlikte her iki kardeşin de Dersaadet'e celbi emredilmiştir.²⁸

Belge ve Mühürlerde Dini Ve İmanî Motifler

Osmanlı Devleti adamlarının yanı sıra halkın pek çok kişi, kazıttıkları mühürlerinde hadîs-i şerîflere atıflar yaparak, dinî ve fikrî inançlarını ortaya koymak istemişlerdir. Özellikle Fatih-i Şerîfe Suresi'ndeki en mühim unsurlardan birisi olan ancak sana ibadet eder, yalnız senden yardım dileriz²⁹ hükmünü düstür edenler, bunu mühürlerinde göstermişlerdir:

Rusçuk'ta Süleyman Paşa'ya ait olması muhtemel mührün üzerinde ise şu vezir beyit yer almaktadır:

"Umar senden İlahî hatm-i iman / Kelâmın hıfzeden Ruhî Süleyman"³⁰

Devlet ile alâkalı mühürlerin üzerinde de buna benzer ifadelerin yer almasına şaşırılmaması gerekir. Meselâ, Osmanlı Devleti'nin yabancı devletler ile yaptığı anlaşmaları onaylayan mührün üzerinde bulunan şu cümle, devletin imana ve onun gereklerine atfettiği önemi açıkça göstermektedir:

Sultan Üçüncü Ahmed gibi iki Kur'ân-ı Kerim'i hüsn-i hat olarak yazmış san'atkâr bir padişahın yine kendi el yazısıyla hazırladığı tuğralarında yer alan ibareler, onun imanının unsurlarına tebe'iyetteki samimiyetini ve hassasiyetini çok güzel bir şekilde göstermektedir. ◀

D İ P N O T L A R

1. BOA, HAT, 943/40671.
2. BOA, MFB, 48.
3. MS [MILLÎ SARAYLAR], HH [Hazine-i Hâssa], AE-I, 174/6.
4. BOA, Cevdet-Askerî, 321/13293: 3 Receb 1225.
5. BOA, HAT, 525/25702: 1238.
6. BOA, MVL, 232/19: 21 Receb 1266.
7. BOA, MF. MKT, 60/52: 5 Rebi'ü'l-ı-evvel 1296.
8. BOA, MF. MKT, 80/24: 29 Cemâziye'l-ı-evvel 1300.
9. BOA, Y. PRK. MŞ, 7/30: 14 Receb 1318.
10. BOA, Cevdet-Adliye, 11/732: 28 Cemâziye'l-ı-evvel 1150.

11. BOA, Cevdet-Adliye, 74/4437: 29 Rebi'ü'l-ı-evvel 1261.
12. BOA, DH. MKT, 1948/12: 14 Şevval 1309.
13. BOA, DH. MKT, 403/67: 6 Safer 1313.
14. BOA, TFR.1. M, 1/68: 22 Rebi'ü'l-âhîr 1321.
15. BOA, İ. DH, 1284/101055: 19 Zilhicce 1309.
16. BOA, ZB, 388/130: 23 Teşrin-i sâni 1322.
17. BOA, MVL, 712/43: 29 Rebi'ü'l-ı-evvel 1282.
18. BOA, DH. MKT, 1181/7: 26 Cemâziye'l-ı-evvel 1307.
19. Kur'ân-ı Kerim, Tevbe Sûre-i Celilesi, 60. âyet-i kerime.
20. BOA, Cevdet-Haricîye, 90/4452: 29 Rebi'ü'l-ı-evvel 1231 (Gün, tahminî tarihtir).

21. BOA, A. MKT. MHM, 501/30: 22 Rebi'ü'l-ı-evvel 1308.
22. Kur'ân-ı Kerim, Bakara Sûre-i Celilesi, 256. âyet-i kerime.
23. Kur'ân-ı Kerim, Yunus Sûre-i Celilesi, 99. âyet-i kerime.
24. BOA, BEO, 64/75: 6 Şaban 1315.
25. BOA, HR. MKT, 42/7: 23 Rebi'ü'l-ı-evvel 1268.
26. BOA, A. MKT, 223/100: 23 Şevval 1265.
27. BOA, DH. TMİK. M, 63/80: 10 Şaban 1324.
28. BOA, A. DVN. MTZ, 04/ 1314.3.30.
29. Kur'ân-ı Kerim, Fatihâ Sûre-i Celilesi, 5. âyet-i kerime.
30. BOA, Cevdet-Maliye, 549/22599: 3 Muharrem 1184.